"ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦਾਂ"

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਦੀਆਂ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦਾਂ

ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library has been created with the approval and personal blessings of Sri Satguru Uday Singh Ji. You can easily access the wealth of teaching, learning and research materials on Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library online, which until now have only been available to a handful of scholars and researchers.

This new Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library allows school children, students, researchers and armchair scholars anywhere in the world at any time to study and learn from the original documents.

As well as opening access to our historical pieces of world heritage, digitisation ensures the long-term protection and conservation of these fragile treasures. This is a significant milestone in the development of the Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library, but it is just a first step on a long road.

Please join with us in this remarkable transformation of the Library. You can share your books, magazines, pamphlets, photos, music, videos etc. This will ensure they are preserved for generations to come. Each item will be fully acknowledged.

To continue this work, we need your help

Your generous contribution and help will ensure that an ever-growing number of the Library's collections are conserved and digitised, and are made available to students, scholars, and readers the world over. The Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library collection is growing day by day and some rare and priceless books/magazines/manuscripts and other items have already been digitised.

We would like to thank all the contributors who have kindly provided items from their collections. This is appreciated by us now and many readers in the future.

Contact Details

For further information - please contact

Email: NamdhariElibrary@gmail.com

kirpal singh chana

ATE

ੴ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ

"ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦਾਂ"

"ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਜਦ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਦੇਸ਼ (ਭਾਰਤ) ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੇ ਹਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਜੀ ਡਾਇਰੀ ਤੇ ਅੰਕਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਲਿਖਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਤੇ ਕਮੀਆਂ ਹਨ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਖਿਮਾਂ ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ॥"

11-3-1951: ਅੱਜ ਬੈਂਕਾਕ ਤੋਂ "ਭਾਰਤ ਏਅਰਵੇਜ਼" ਦੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਹਾਂ ਸਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸਹੀਰ ਬੈਂਕਾਕ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ॥ 1. ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ 2. ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ 3. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ 4. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ 5. ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ. 6. ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ 7. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ 8. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੋਰਿਆ 9. ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ 10. ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੌਰ 11. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ 12. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ 13. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸਨ ਰਤੇ॥

ਕਲਕੱਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੱਡੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਲਈ ਟਿਕਟਾਂ ਬੁਕ ਕਰਵਾ ਕੇ 12-3-1951 ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਕੇ 14-3-1951 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਰਹਿ ਕੇ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਕੇ 17-3-1951 ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੀ ਗੱਡੀ ਤੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਹਾਂ (ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸਜਣ ਦਿੱਲੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਵੀਰ ਲਾਭ ਚੰਦ ਸਹਿਗਲ ਤੇ ਇਕ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਬੀਬੀ ਨਾਲ ਹੈ॥

18-3-1951 ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ 5 ਵਜੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਕ ਕਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ 6 ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਤਪੋ ਭੂਮੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ॥ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਮਿਲੇ ਤੇ ਦੋ ਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਸੰਤ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸ: ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੋਰਿਆ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਇਹ ਸੰਤ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪਿੰਡ ਚੀਮੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੋ ਹਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹੇ ਸਾਧੂ ਸੁਭਾ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਬੜੇ ਮਿੱਠੇ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਹਨ॥ ਸਾਡਾ ਡੇਰਾ ਰਾਮ-ਸਰ ਦੇ ਪਾਸ (ਵੱਡੇ ਸਤ ਮਾਤਾ ਜੀ) ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੈ ਅੱਜ ਠੰਢ ਬਹੁਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ॥ ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਥਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਰਮਾਣ ਸੁਣਾਏ ਉਤੇ ਇਹ ਕਿ "ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਇਕ ਦੋ ਕਦਮ ਪਿੱਛੇ ਰਹੇ ਤੇ ਅਗਾਂਹ ਕਦੇ ਨ ਲੰਘੇ ਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰੇ।"

19-3-1951 ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਜੱਥੇ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਸਰੀਲੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਅਨੰਦ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ॥ ਤੇ ਦੋ ਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਪੰਜ ਸਜਣ ਲੁਧਿਆਣੇ ਗਏ ਹਾਂ ਤੇ ਵਾਪਸ 6 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ।

DATE

ਤ੍ਰਿਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਤ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੈਂਕੀ ਵਾਲੇ ਮਿਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਰੱਖ ਆਖਦੇ ਹਨ ਮੇਰੇ ਨਾਮ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਮੇਰੀ ਨੁਹਾਰ ਵੇਖ ਕੇ ਪਛਾਣ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ "ਤੂੰ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈਂ? ਤੇ ਮੇਰੇ ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਜੱਫੀ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਮੈਂ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਅੱਜ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਰਾਤੀਂ ਆਰਤੀ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੱਖ ਸਾਡੇ ਡੇਰੇ ਆਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਮਜ਼ੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਤਿਹਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਤਰਜ਼ ਬੜੀ ਮਿੱਠੀ ਤੇ ਪਿਆਰੀ ਲੱਗੀ।

"ਏਥੇ ਦੇਖੋ ਨੈਣਾਂ ਨੂੰ, ਲੱਗਾ ਹਾਈ ਆਸ ਦਰਸ ਦੀ" ਤਿਣ ਸਾਹਿਬ, ਆਪ ਆਏ ਹੋ, ਬੜਾ ਰੰਗ ਕੀਤਾ ਜੇ, ਜੋ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਜੇ। ਫੇਰ ਦੋਬਾਰਾ ਅਰਜ਼ਾਂ ਕਰਨ ਤੇ ਵੀ ਤੇਰੇ ਨਹੀਂ ਆਏ।"

20-3-1951 ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਾਗੀਆਂ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੜਾ ਅਨੰਦ ਬਣ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਛੇ ਵਜੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ, ਸਭ ਸੰਗਤ ਨੇ ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਕੱਲ ਚੇਤ ਤੇ ਬਾਦ ਅੱਸੂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ ਗਏ ਹਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬਚਨ-ਨਿਵਾਸ ਜੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਏਥੇ ਹਨ। ਤਰਕੀਬਨ 8 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸੰਤ ਫਕੀਰ ਜੀ ਵੀ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। 9 ਵਜੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜੀ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ:- ਪੰਜ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਜਾਏ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ ਉਥੋਂ ਦਾ ਰੰਗ ਹੈ ਭੋਗ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੀ ਬਚਨ-ਦਇਆਲ ਜੀ ਵਾਪਸ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਦੋ-ਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਰਸ ਹੈ ਬੜੇ ਮਸਤਾਨੇ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮਸਤ ਖਿਚੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬੜੀ ਰੌਣਕ ਹੈ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖਾਰ ਬਿੰਦ ਤੋਂ ਕਥਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਹੈ "ਅੰਨਦਾ ਪਿਆ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ ਤੇ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਇਆ ਹੈ। ਕਥਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਰਸ ਹੈ ਮਸਤਾਨਿਆਂ ਨੇ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਮਜ਼ਾਂ ਛੇੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਥਾ, ਕਹਿਣਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖਲੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ,- "ਤੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈਂ, ਮਸਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡੋ। ਪਰ ਇਹ ਸਾਡੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ। ਏਹ ਤੇਰੇ ਹੀ ਅਖਤਿਆਰ ਹੈ। ਕੀ ਸਾਡਾ ਜ਼ੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਵੇਰ ਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦੀਦਵੇ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਏਸ ਉਸਦੇ ਸਾਥ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨੱਚੀਏ? ਏਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਆਪ ਨਚਾਂਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਨੱਚਦੇ ਹਾਂ।" ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਮਸਤਾਨਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਤੇ ਨਿਤ-ਨੇਮ ਦਾ ਭੋਗ ਹਰ ਤੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਾ ਸੀ ਠੰਢ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਹਾਂ। ਪੰਥ ਦਰਦੀ ਨ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਕਮੀਆਂ ਵੀ ਪਈਆਂ ਹਨ।"

21-3-1951 ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੀ ਮਨੋਹਰ ਸੁਰਾਂ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਅਨੰਦ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਫਿਰ ਸਦਾ ਦਾ ਛਕਣ ਦ ਕਦਮ ਗਏ ਹਾਂ ਜੀ ਹੈ ਮਸਤਾਨਾ ਉਥੇ ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਪਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਬਚਨ-ਨਿਵਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ "ਹੋ ਜੀ ਕੀ ਕੀ ਸੰਤ ਸੇਵਾ। ਰੰਗ ਲਾਗਾ ਅਤਿ ਲਾਲ ਦੇਵ" ਬੜਾ ਹੀ ਰੰਗ ਆ ਗਿਆ। ਤੇ ਕਈ ਮਸਤਾਨੇ ਲੋਟਣੀਆਂ ਲੈਂਦੇ

ATE

ਸਨ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਕ ਕਲਾਉਂਤ ਨੇ ਜੋ ਬਾਹਰੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਕੁਝ ਗੀਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈ ਤੇ ਭੋਗ ਪਿਆ॥
ਹਰੀ-ਮੰਦਰ 10 ਵਜੇ:- ਅੱਜ ਪਾਠੀਆਂ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ 54 ਪਾਠੀਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਚਿਰਕਾਲ ਤਕ ਰਾਗ ਚੰਗੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਸੱਜਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ 'ਗੁਰਮਤਿ' "ਜੀਅਉਂਦ" ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ॥ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੁੰਦਿਆਂ 10½ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਕ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ 'ਸ਼ੇਰ' ਨੇ ਜੋ ਜਗ੍ਰਤ ਕਿ 'ਪ੍ਰੀਤਮ' ਰਸਾਲੇ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਐਡੀਟਰ (HON. ED.) ਹੈ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣ ਤੇ ਹਰੀ-ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ॥ ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਦ ਉਹ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਠਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਬ-ਦਿਜ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਨ ਧੋ ਕੇ ਤੇ ਮੂੰਹ ਧੋ ਕੇ ਫਿਰ ਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ" ਪਾਠ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਉਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਬ-ਦਿਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੋਲਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਲਿਆ॥ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿਤਿਆਂ ਇਹ ਦੱਸਿਆ॥ ਕਿ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ ਇਸ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਮਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦੂਜੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ (ਇਕੱਠਾਂ) ਵਿਚ ਥਾਂ ਦਾ ਰੌਲਾ ਹੈ ਆਪਸ ਵਿਚ ਝਗੜੇ ਤੇ ਫਿਰ ਦੂਜੇ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਸੁਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਏਥੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਹੈ ਪਾਠ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਵੇਖ ਕੇ ਮਨ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੇਰਾ ਚਿਤ ਵੀ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਹ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਏਥੋਂ ਦੇ ਪਾਠੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਪਿਛੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰ-ਬਾਣੀ ਦਾ ਰੈਫਰੈਂਸ ਗੌਰਮਿੰਟ ਵਲੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਚੰਡੀ-ਗੜ੍ਹ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤੇ ਬੱਸ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ, ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਇਹ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਦਾ ਮੇਲਾ ਵੇਖਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਰ ਆਇਆ ਪਰ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਓਥੇ ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਜਾਣ ਗਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਫੇਲ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਪਕੜਿਆ ਗਿਆ ਸਾਂ ਜਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਧੋਤੇ॥ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀਆਂ ਲਗਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਪਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਭਿਆਸ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਵਾਰ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਜੋਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਸੀ॥ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਬਿਠਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਖੋਜੀ ਹੋ ਸੋ ਆਪ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਨੋਟ ਕਰ ਲਵੋ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਮ ਆਵਣ। ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿਤਾ ਜਦ ਨੰਦ ਚੰਦ ਨੇ ਬੀੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਤੀ (ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ਰੀਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ) ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਜ਼ਰਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ (ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਤੌਰ ਤੇ) ਕਿ ਅਸਲ ਬੀੜ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਲੈ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ ਉਸ ਦੇ ਥਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਬੀੜ ਲਿਖ ਕੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਤਰਵੇਂ ਵਿਚ ਅਖੀਰ ਤੇ ਰਾਗਮਾਲਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਭੇਦ ਜਿਹਾ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ॥ ਫੇਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ "ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਿਥੇ ਹਨ?

DATE

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੈਨਾਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿਖ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰੂਸ ਵਿਚ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਿਖ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਖਾਂ ਪਾਸੋਂ (ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਏ ਸਨ) ਪਤਾ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਦ ਉਹ ਸਿਖ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ। ਪਰ ਜਦ ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਪਤੇ ਵਾਲਾ ਢੂੰਡਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਕਾਗਜ਼ ਨ ਲੱਭਾ ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸ ਸਿਖ ਪਾਸ ਪਤਾ ਲਿਖਾਉਣ ਲਈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਥੋੜੇ ਦਿਨ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਰ ਵੀ ਤਿੰਨ ਬਾਰ ਸਬੂਤ ਮਿਲੇ ਗਾ ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਤਕ [redacted]ਗੀ ਪਹੁੰਚੇ ਜੋ ਸਾਡੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਸਿੱਖ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਵੇਰੀ ਇਕ ਸਬੂਤ ਕਮੀਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਤੇ ਧੁਲ ਗਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਖੀਰਲਾ ਸਬੂਤ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਇਕ ਸਿੰਘ ਰੂਸ ਵਿਚ ਸੈਨਾਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦ ਮੈਂ ਉਥੇ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਢੋਲਕ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ ਤੇ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਥੇ ਢੋਲਕ ਕਿਥੇ? ਪਰ ਜਦ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਥੇ ਇਕ ਬਾਬਾ ਜੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਦ ਮੈਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸਾਧੂ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧਾ ਸਰੀਰ, ਸਫੇਦ ਦਾੜ੍ਹਾ, ਗਲ ਵਿਚ ਸਫੇਦ ਮਲ੍ਹ ਤੇ ਉਪਰ ਕਾਲੀ ਕੰਬਲੀ ਲੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਫੇਰ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿਖ ਉਸ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾਂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਹ ਮਹਾਰਾਜ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਜਦ ਉਹ ਸਿਖ ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਾਲੀ ਕੰਬਲੀ ਤੇ ਗੱਲੇ ਵਾਲੀ ਫੋਟੋ ਦੇਖੀ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਏਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਰੂਸ ਵਿਚ ਹਨ ਸੋ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਉਹ ਸਾਰਾ ਪਤਾ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਸਿਖ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲਿਖਿਆ। ਪਰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਝਗੜਾ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਸ ਰੌਲੇ ਵਿਚ ਨਾ ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਸਿੱਖ ਲੱਭਾ। ਸੋ ਸਬੂਤ ਤਾਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਢੂੰਡਿਆਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਜਦ ਸਮਾਂ ਆਵੇਗਾ ਉਹ ਆਪੇ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵਣਗੇ।" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਪਾਠ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ ॥

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ:- ਅੱਜ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਰੌਣਕ ਹੈ ਲਗਭਗ ੫ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅੱਜ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਆਕਾਰ ਜ਼ੋਰ ਹੈ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਥੋੜੇ ਨਿਤਨੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਸਨ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਅੱਗੇ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ ਕੀਰਤਨ ਆਰੰਭ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਬੜਾ ਰਸ ਹੈ ਏਹ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ "ਗਜਨ ਕਉਨ ਤੁਮਾਰੈ ਆਵੈ" ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਭੋਗ ੮ ਵਜੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਮੁਬਾਰਕ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਕਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਹੈ ਜਦ ਭਾਈ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਠ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਥਾ ਵਿਚ ਬੜਾ ਆਨੰਦ ਹੈ। ਇਕ ਘੰਟਾ ਨਿਤ-ਨੇਮ ਤੋਂ ਬਾਦ ਭੋਗ ਪਿਆ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹੀ ਦੀਵਾਨ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਮੌਸਮ ਠੰਢਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੀਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਸਕੇ। ਬਾਕੀ ਅਸੀਂ ਪੰਜੇ ਤੋਂ ਆਏ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਸਿਹਤ ਕਰਕੇ ਠੀਕ ਹਾਂ ॥

DATE

22-3-1951 ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸ ਰਸਮਈ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਭੋਗ ਤਕਰੀਬਨ 7½ ਵਜੇ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਵੱਡੇ ਲੰਗਰ ਵੱਲ ਜਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ। ਅੱਜ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਏਹਨਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਰਦਾਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਡਾ: ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ: ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ, ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ: ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਮਾਈਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਚੱਕ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦੋ ਸਰੀਰ ਵੀ ਮਿਲੇ ਹਨ ਇਕ ਸੰਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਦੂਜੇ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅੱਜਕਲ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਕਰੀਬਨ 9 ਵਜੇ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਗਏ ਤਾਂ ਉਥੇ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਾਦਲਾ, ਸ੍ਰ: ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਧੂਪੀਗਜ਼ਾਂ ਤੇ ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੱਕ ਮਹਿਦੀ ਵਾਲੇ ਮਿਲੇ ਜੋ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਅੱਠ ਵਜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬਾਗ ਵਿਚ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਢੇ ਦਸ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ "ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਨੰਬਰਦਾਰ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਹੈ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀਪਾ-ਪੁਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹਾਂ ਤੇ ਅੱਜਕਲ ਸਰਗੋਧਾ ਚੱਕ 104 ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਸਦਕਾ 10 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਭਜਨ ਸ੍ਵਾਸ ਸ੍ਵਾਸ ਜਪਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਤੇ ਇਹ ਹਿਸਾਬ ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਲਾਇਆ ਹੈ ਸੋ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੋ।" ਉਪਰੰਤ ਏਹ ਬਚਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਏਧਰ ਗਰੀਬ-ਨਿਵਾਜ ਜੀ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਜਲ ਭਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਮੁਖ ਥੀਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ:- "ਭਾਈ ਸਿੱਖਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੈਨੂੰ ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਬਖਸ਼ਣ।" ਤਾਂ ਉਸ ਸਿੱਖ ਨੇ ਫੇਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਸਿਮਰਦਿਆਂ ਦੇ 70-80 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਨ ਉਥੇ ਮੇਰੇ ਤਾਂ 50 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਸਾਦਾ ਆਦਮੀ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਗੱਲ ਵਾਲੀ ਨੀਲੀ ਪੱਗ ਬੱਧੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕੋਈ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ 2 ਵਜੇ ਤੋਂ 7 ਵਜੇ ਤੀਕ ਤੇ ਫੇਰ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ 2 ਵਜੇ ਤੋਂ 7 ਵਜੇ ਤੀਕ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਸੰਤ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ ਜਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਜੋ ਪਾਸ ਹੀ ਸੀ ਏਥੇ ਵੀ ਸੰਤ-ਗਾਥਾ ਛਿੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਏ ਤਿੰਨ ਸਰੀਰ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ 1. ਬਖਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੋਦ ਬਜ਼ਾਰ. ਡਾ: ਰੂਪ ਦੀਪ ਕੁਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਰੀਰ ਸੀ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਉਂ? ਕੀ? ਕਿਵੇਂ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਇਹ ਸਤਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਰਚਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਪਿਤਾ ਇਆ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਫੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ:- ਅੱਜ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੰਡਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਏਸ ਨਗਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਇਤਨੀ ਜਗਾ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ 4½ ਵਜੇ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਆਉਣ ਵੇਗ ਦੀਵਾਨ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕਾ ਸੀ ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਅਰੰਭਤਾ ਚਾਰ ਵਜੇ ਹੋਣੀ ਸੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਭੀੜ ਸੀ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਜੀ ਲਈ ਵਿਚ ਉੱਚਾ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦ ਅਸੀਂ ਸਪਨੇ ਵਜੇ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਦੀਵਾਨ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਕਿ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰ: ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਵਾ ਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਲੁੱਡੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਇਕ ਚੌਂਕੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗਲ ਦੀ ਨਾਲ ਹੀ ਚੌਕਾ ਹੈ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ

DATE

ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਾਗੀ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਸਿਮਰਕੇ ਪ੍ਰਗਟਨ ਰੀ
ਅਨੁਸਾਰ ਗਾਇਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਇਹ ਰੀਤਾਂ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟ ਹਾਸੇ ਬੰਦੇ ਵਿਚ ਸੁਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਨ
ਏਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਰਾਗੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ, ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਹੈ ਆਪ ਦੇ ਜੱਥੇ
ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਰੀਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁਰਮਾ ਸਿੰਘ ਹੈ (ਤਿੰਨ ਵਾਜੇ ਵਾਲੇ, ਇਕ ਜੋੜੀ ਵਾਲਾ ਤੇ ਇਕ ਢੋਲਕ ਵਾ
ਹੈ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੀਤ ਪੜ੍ਹੀ ਪਰ ਜੋੜੀ ਵਾਲਾ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਨ ਦੇ ਸਕਿ
ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਣਕੇ ਜੋੜੀ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿਤਾ ਤੇ ਅਨੰਦ ਬਣਾ ਦਿਤਾ॥ ਅੱਜ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ
ਬੈਠਿਆਂ ਬਹੁਤ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ, ਸੰਤ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਬਠਿੰਡੇ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰ
ਸੁਰਵੇਦ ਜ਼ਿਲਾਂ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੱਦੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਜੱਥਾ, ਤੇ ਹੋਰ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ
ਹੋਏ ਹਨ। ਸੰਤ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਕੀਰਤਨਾਂ ਵਿਚ ਖਾਸ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗੂੰ ਅੱਗੇ ਦੀਵਾਨ
ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਖੂਬ ਬਚਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਭੋਗ 8 ਵਜੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਕਥਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਹੈ "ਅੱਜ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਹੈ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਦਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ:- "ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਕਠਨ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਵੇਰੀ ਸੁਹਾਗਾ ਜ਼ਰੂਰ ਫਿਰੂ"
ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕੁੜੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸੱਤਾ ਸਿੰਘ ਵੈਲੀ ਹੈ. ਆਪ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਸੰਤ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਹੁਣ
ਵਾਲੇ ਅੱਜ ਚਲੇ ਜਾ ਪਏ ਹਨ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਬਚਨ ਦਸ ਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ॥ ਅੱਜ
ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗ-ਭਗ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਤਕ ਸੀ ਨਿਤ-ਨੇਮ ਦਾ ਭੋਗ 4 3/4 ਵਜੇ ਪਿਆ ਤੇ ਰਾਤ
ਨੂੰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਹੱਲੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਜੱਥੇ ਬੰਦਾਂ ਨੇ ਲਾਏ॥

ਖਾਸ ਨੋਟ:- ਹਜ਼ੂਰ ਨਿਵਾਜ਼ ਜੀ ਨੇ ਕਥਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੀਤ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਸਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾ
ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੱਦੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਜੱਥਾ ਵਾਰ ਲਾਏਗਾ ਤੇ ਬੰਦੇ ਕਰਤੋਂ ਆਏ
ਜੱਥੇ ਬਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ॥"

23-3-1951: ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੱਦੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਵਾਰ ਆਰੰਭ
ਕੀਤਾ ਹੈ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਜੀ ਦੇ ਆਸਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਖੜੇ, ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਸੰਤ ਪ੍ਰਗਿਆਸ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਫਕੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ (ਜੋ ਗਾਉਣ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰਖਦੇ ਹਨ)
ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਬਾਬ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਖੜੀ ਸਿੰਘਣੀ ਹੈ (ਕਰਮਨ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾਇਆ, ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ,
ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਤੇ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਖੁਪੀਰਾਂ ਜੋ ਸਭੀ ਕਲਮ ਫੜਕੇ ਖੜੇ ਹਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਜਾਰੀ
ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਹੀ ਵਰੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਸੀ ਅਸੀਂ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਖਰੀ ਦੇਖਦੇ ਸਾਂ ਮਸਤਾਨੀ
ਪਿੰਡੀ ਵਾਲੇ ਮਸਤ ਹੋਕੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਸੰਤ ਕਰਮਿਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਲੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਸਤਾਨੇ ਹਨ
ਪੰਜ ਕੇ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਦੋ ਬੀਬੀਆਂ ਤਾਂ ਹਰ ਦੀਵਾਨ ਸਮੇਂ (ਉਂਝ ਵੇਲੇ) ਮਸਤ ਵੇਖੀਆਂ ਹਨ ਦੀਵਾਨ ਬਹੁਤ
ਰਸ ਹੈ (ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜੋ ਬੰਦੇ ਕਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜੱਥਾ ਇਸ ਪਾਸੇ ਸਾਥ ਦੇਂਦਾ ਤਾਂ ਏਹ ਰਸ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਇਹ
ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜੋ ਮਸਤ ਕੇ ਬਹੁਤ ਦੇਖੇ ਹਨ ਕਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਆਪ ਮਸਤਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਇਹ ਖਬਰਸ
ਨੋਟ ਸੰਤ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨ (ਬੰਦੇ ਕਰ) ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਦਸੀ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਗਾਹਿ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ॥

DATE

ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਘੜੀਆਂ ਉਤੇ ਸੂਈਆਂ ਵਿਚ ਸੁਖਦ ਪੜ੍ਹ ਗਏ ਹਨ ਧਾਗਾ ਲੈ ਕੇ ਵੇਲੇ ਸੂਤ ਲੀਹਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਏ ਤਿੰਨ ਸਲੋਕ ਅਸ਼ਟ ਤੇ ਆਸ਼ੇ ਸਮਾਂ ਚੀਕਰ ਵਾਜਿਆਂ ਉਤੇ ਸੁਰ ਵਿਚ ਸਲੋਕ ਚੁਕਿਆ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਭੋਗ ੧੦ (ਬਾਰਾਂ ਦਸ ਵਜੇ) ਪਿਆ ਹੈ।। ਦਸ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਨੇਕਾਂ ਜੱਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਹਾਂ ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ :- ਅੱਜ ਸਤਿ-ਗੁਰੂ ਕਾਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਸੀ ਸੈਂਧਾਰਿਆਂ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ੫ ਵਜੇ ਤੀਕ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਫੇਰ 'ਆਸ਼ਿਆਂ ਜੀ' ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਚੌਧਰੀ ਜੀ' 'ਆਸ਼ਿਆਂ ਜੀ' ਸੰਤ ਲਾਲ ਸਿੰਘ 'ਅਣਖੀ' ਕਵਿਸ਼ਰਾਂ ਲਾਲ ਹਰਦੇਵ ਸਹਾਇ ਅਤੇ ਸੂ: ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿਤੇ "ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?" ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਏ ਸਤੇ ਪਾਸ ਹੋਏ ਤੇ ੭੧/੨ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 'ਆਸ਼ਿਆਂ' ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਰਤੀ ਜੀ ਨੇ ਬੜਾ ਅਨੰਦ ਬਨਾ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜੀਉਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਦਸ਼ਾ ਚੀਕਰ ਦੇ (ਸੁਖਪੁਰੇ ਵਾਲੇ) ਸਸਤਾਨੇ ਹੋ ਗਏ ਨੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਸਸਤਾਨੇ ਹੋਏ ਤੇ ਇਹ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੇ ਹਨ ਕਈ ਤਾਂ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਦਿਆਂ ਹੀ ਸਸਤਾਨੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਦੇਖੇ ਹਨ ਜੋ ਕੇਵਲ 'ਗਏ' ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ ਕਈ ਕਿਆ 'ਧੰਨ ਹੈਂ' 'ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ 'ਧੰਨੇ, ਧੰਨੇ' ਆਖਦੇ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ੧੦ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੁਖਾਸਣ ਤੇ ਕਥਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਨਿਤ-ਨੇਮ ਹੋਇਆ ਜਿਸਦਾ ਭੋਗ ੪.੫੫ ਤਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਅੱਜ ਲਗਭਗ ੧੨ ਤੋਂ ੧੪ ਹਜਾਰ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਜੱਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਲੇ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਾਹਾਂ ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ।।

੨੪-੩-੧੯੫੧ :- ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਚਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਿਚ ੩ ੧/੨ ਵਜੇ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸਦਾ ਭੋਗ ੮ ਵਜੇ ਪਿਆ। ੮ ਵਜੇ ਤੋਂ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਦੀ ਖਬਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਲਚਲ ਹੋਈ ਤੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਦੀਵਾਨ ਇਆਲ ਜੀ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਨ ਦੀ ਖਿੜ ਗਿਆ ਸੀ ਹਵਨ ਦੀ ਪਰਸਾਦ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ ਜਾ ਤ੍ਰਿਪਤ ੧ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਦੀ ਭੈਣੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨ, ਸੈਂਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ।। ਸਾੱਢੇ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੇ 'ਆਸ਼ਿਆਂ ਜੀ' ਦੇ ਰਹੀ ਗਏ ਉਥੇ ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਬੈਠੀ ਉਡੀਕ ਸੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਅਰਜ਼ ਮਾਲਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਜਾਂਦੀ ਹੋਈ ਸੀ (ਨੋਟ: ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ ਮੇਲਾ ਸੰਗਤਾਂ ਸੰਤ ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਵਲੋਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ) ਤੇ ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੱਗੇ ਪਿਛੋਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਆਸ਼ਿਆਂ ਜੀ ਸੁਣ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਉਥੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੇਲੇ ਲਈ ਇਹ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਸੀਤੋ ਦੀ ਸਾਧ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਉਗਰਾਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ ਮੰਜ਼ੂਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਵਲ ਧਨੀ ਆਦਮੀ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਸੋ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ (ਦਿਤੀ) ਉਪਰੰਤ ਦੋ ਵੱਡੀ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਜੋੜਿਆਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਏ ਤੇ ੩ ੧/੨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਉਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਤੇ ੮ ਦਸਮ-ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ ਤੇ ਸਾਰੇ ਵਜੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਵੱਡੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚੋਂ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰਹੀ-ਦਾ ਪਾਠ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।। ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕੀ ਸੱਚੀ ਚੋਰੀ ਚਾਰੀ ਵੀ ਹੋਈ ਰਹੀ।।

DATE

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ:- ਸ੍ਰੀ ਗਰੀਬ-ਨਿਵਾਜ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦੇਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਦੀਵਾਨ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਤੇ ਪੂਜਾ ਜੋ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਦੇ ਨੇੜੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚੱਲੇ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਕਾਈ ਲੀਡਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬੀਰਾ ਸਿੰਘ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਫੇਸ਼ਨੀ ਪਾਰਗੇ ਸਨ ਆਪਣੇ ਹਰ ਵਾਰ "ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ" ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਕੇ ਨਾਮ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਧਾਰਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕੀਤੇ ਉਪਰੰਤ ਤਕਰੀਰ ਸੁਣਕੇ ਸ: ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜਿਸਨੇ ਵਾਲੇ ਵਜ਼ਨ ਇਹ ਆਏ ਇਕ ਫਾਰਸੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਿਸਮਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਰੀਸ ਨਹਿਰ ਪਹਾੜ ਇਸ ਉਪਰੰਤ 'ਚੱਕਰਵਰਤੀ' ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਸ: ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ ਨੇ ਛੋਟੀ ਜੇਹੀ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਅੱਜ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੂੰ ਡਿੱਠਾ ਹੈ ਬਹੁਤ ਪੱਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਹਾਲ ਦੀ ਥਾਂ ਏਥੇ ਦੀਵਾਨ ਖੁਲ੍ਹੀ ਤੇ ਹਵਾਦਾਰ ਜਗਾ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾਂ ਚੱਲੇ ਲੱਗਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਵਾਨ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦੇ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਅੱਜ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਭਾਸ਼ਨ ਖਤਮ ਕੀਤਾ। ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੇ ਹਵਾ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਸੋ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਬਾਰਿਸ਼ ਆਏ ਸੱਜਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਗਰੀਬ-ਨਿਵਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰਤੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਇਸ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਬਰਸਾਤ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਸੰਗਤ ਹਰੀ-ਮੰਦਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਤੀਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਗਤ ਵਾਪਸ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ ਸੋ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਫੈਸਲੇ ਹਰੀ-ਮੰਦਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਸਮਾਂ ਸੱਤ ਵਜੇ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਰਹਿਰਾਸ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਤੇ "ਸਵੈਯਾ-ਛੰਦ" ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਦੋ ਬੰਦ ਸੁਣਾਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ ਸੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਜੋ ਨਾਮ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਏ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:-1. ਸੂਬਾ ਸੀਤਾਂ ਸਿੰਘ 2. ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਰੀ-ਮੰਦਰ 3. ਸੰਤ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਇਆਂ 4. ਸ: ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਕਤਰ 5. ਸੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ 6. ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ 7. ਸੰਤ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ 8. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਨਰੰਦਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬਾਕੀ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹੁਣ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਜੋ ਕਵਿਤਾ ਸਵੈਯਾ-ਛੰਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

"ਜਿਨਕੇ ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਸੁਰ ਸੁਨਤ, ਕੋਟਿ ਧਰਮ ਤਪ ਕੀਨ ਸਮਾਨੈ॥
ਜਿਨ ਕੀ ਉਪਮਾਂ ਚਹੁੰ ਬੇਦ ਕਹੀ, ਤਿਨ ਸੇਸ਼ ਗਨੇਸ਼ ਕੋ ਅੰਤ ਨ ਜਾਨੈ॥
ਜਿਨ ਕੀ ਸੋਭਾ ਅਤਿ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਮਾਂਹਿ, ਕੋਟਿ ਸੂਰ ਤਾਹਿ ਦੇਖ ਲੁਕਾਨੈ॥
ਤਾਂਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਜਗਤ ਮੈਂ ਹੀ ਪ੍ਰਗਾਸ ਸਾਂਹਿ ਪ੍ਰਗਟਾਨੈ॥"

"ਪ੍ਰੀਤਮ ਗੁਵਿੰਦ ਗਜਿੰਦਰ ਦਾਤਾ, ਜਿਸੀ ਨਾਮ ਖੁਲੇ ਦੁਖ ਭਾਰੀ॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਕੀਓ ਦੁਖ ਉਧਾਰ, ਜਿਸਨ ਪ੍ਰੇਮ ਰਹਤੋਂ ਨਿਤ ਜਾਣੀ॥
ਲੋਗ ਚਲਾਈ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਗੁਰੂ, ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਅਤਿ ਭਾਰੀ॥
ਨਮੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਚਰਨ ਕਵਲੌ, ਬਾਰ ਬਾਰ ਜਾਉਂ ਸੱਚ ਬਾਰੀ॥"

ਨੋਟ: ਇਹ ਸਵੈਯਾ ਛੰਦ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ॥

DATE

25-3-1951:- ਪਿਛਲੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬਰਸਾਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੰਤ ਫ਼ੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਵਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਮੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਬਾਹਰ ਜਾ ਚੁਕੀ ਸੀ ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਰੌਣਕ ਘੱਟ ਹੈ ਤੇ ਮੌਸਮ ਠੰਢਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਭੋਗ 9 ਵਜੇ ਪਿਆ ਹੈ ਅਸੀਂ ਚੱਲਣ ਲਈ ਸੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਸਾਂ ਤੇ ਪੌਣੇ ਵਜੇ ਗ੍ਰੀਬ-ਨਿਵਾਜ਼ ਜੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਜਾ ਕੇ ਵਿਦਾਇਗੀ ਲਈ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਨ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾ: ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ "ਜੇ ਇਸਦਾ ਕਾਰਜ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ।" ਬੜੇ ਚਾਉ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਅਸੀ ਵਿਦਾ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਸੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਰਕੇ ਕਾਮਗਾਰ ਦੇ ਪਾਸ ਗਿਆ। ਉਸ ਬੀਬੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਜਿਸਦੀ ਮਸਤਾਨੀ ਬਿਰਤੀ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਦੀ ਵੱਢੀ ਸਾਰ ਦੇਣਾ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਸੀ (ਇਸ ਬੀਬੀ ਬਾਰੇ ਗਰੀਬ-ਨਿਵਾਜ਼ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਚੌਂਕੇ ਵਿਚ 29-4-1950 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ) ਸੋ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਅਸੀਂ।। ਨੌਂ ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਤਪੋ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਵਿਦਾ ਹੋਏ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਹੋਲੇ ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ ਅਜੀਬ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵੇਖਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।।

1-4-1951 ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਸ: ਸੁਰਤਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਠੀ (ਜਗਤ ਬਾਗ) ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸਰਦਾਰ ਕੌਰ ਜੀ ਜੱਥੇ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਯੋਗ ... ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਠ ਵਜੇ ਦੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਫੇਰ ਦੋਬਾਰਾ 10 ਵਜੇ ਜਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਬੜੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਚੌਂਕੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਗਤੀ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਇਆ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ "ਇਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਰੇਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ" ਇਸ ਪਰਥਾਇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸਾਖੀ ਸੁਣਾਈ:- "ਜਦ ਜੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨੇ ਜੱਗ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਲਈ ਰਾਜੇ ਬਲ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਣਾ ਪਿਆ, ਉਹ ਜਿਸ ਮਾਤ ਲੋਕ ਦੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ ਤੇ ਉਸਨੇ ਕਨਾਤ ਲਵਾ ਲਈ ਤੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ "ਲੈਣ ਵੇਲੇ ਤੇ ਵਾਪਸ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਕੀ ਅੱਖਾਂ ਓਹੋ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ?" ਤਾਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਕਿ "ਠੀਕ ਓਹ ਸਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ"। ਤਾਂ ਫੇਰ ਪੁਛਿਆ:- "ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਇਸਤਰੀ ਕੇੜ੍ਹੀ ਹੈ?" ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਸਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ:- "ਸੋਈ ਮਾਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦ ਓਹ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਮਾਰੇ ਮੂੰਹ ਲੁਕਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ"। ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਬਲ ਨੇ ਫੇਰ ਪੁਛਿਆ:- 'ਤੂੰ ਕਿਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈਂ? ਤਾਂ ਜੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ:- "ਸਨ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਕਰਕੇ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆਂ ਹਾਂ।" ਤਾਂ ਫੇਰ ਰਾਜੇ ਬਲ ਨੇ ਉਸਦੇ ਉੱਤਰ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸਦਾ ਸਵਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਸੋਹਣੇ ਬਚਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਨੇ ਦੋ ਪਹਿਰ ਦਾ ਲੰਗਰ ਉਥੇ ਛਕਿਆ ਜੀ ਛਕਿਆ ਹੈ। ਦੋ ਪਹਿਰ ਬਾਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸਾਂ ਜੀ RACE-CLUB ਵਿਚ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਦੌੜ ਵੇਖਣ ਗਏ ਹਾਂ ਤੇ ਉਥੇ 6 ਵਜੇ ਤੀਕ ਦੌੜਾਂ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਘੋੜਾ ਦੌੜ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੇ ਰੁ: 400/- ਦਾ ਇਨਾਮ ਜਿਤਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਥੋਂ 7 ਵਜੇ ਵਾਪਸ ਆਏ ਹਾਂ।।

2-4-1951 ਅੱਜ ਸੋਮਵਾਰ ਹੈ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ LAND ROVER ਕੀਪਤੇ ਸ: ਸੁਚਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਠੀ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਜਾਣ ਲਈ ਦੋ ਪਹਿਰ ਇਕ ਵਜੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਵਾਰ ਹਾਂ।। ਸੰਤ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ, ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ

DATE

ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਜਾਗੀਰੀ ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਜੀਪ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਗੁਰੂ ਮਹੀਂਦਾ ਚੰਨੀਧ ਸਿੰਘ
ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਰੀਰ ਆਏ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਜਾਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ (ਪਰ ਸਾਰੇ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਨਾਲ ਇਕ ਦੇ
ਜਾਨ ਲਈ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਰ ਤ੍ਰੀਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ।। ਫੇਰ ਤਕ, ਹਿਸਾਰ, ਸਰਸਾ ਤੇ ਗਾਈਆਂ ਤੇ
ਹੋਏ 100 ਮੀਲ ਦਾ ਸਫਰ ਤਹਿ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 8 ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ-ਨਗਰ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਠਿਗ
ਸਰਸੇ ਸ੍ਰ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੈਹਿ ਵਿਖੇ ਠਹਿਰੇ ਸਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।। ਸੀਧ-ਨਿਵਾਸ ਜੀ ਦਾ ਇਸ
ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਨਾਲ ਪੁਜਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।।

3-4-1951:- ਸੀਧ-ਨਿਵਾਸ ਜੀ ਰਾਤ 12 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ
ਸੰਤ ਗਿਆਨਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਨ ਲਈ ਗਏ ਹਾਂ ਤੇ ਉਥੇ
ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।। 12 ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜੀਪ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਖੂਹ ਤੇ ਗਏ ਰਸਤੇ ਵਿਚ
ਆਪ ਜੀ ਦੀਆਂ ਗਾਵਾਂ ਤੇ ਮੱਝੀਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਹਨ ਕੋਈ 150 ਤੋਂ 200 ਤਕ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗਾ।।
ਗਊਆਂ ਤੇ ਮੱਝਾਂ ਦੇ ਵੱਛੇ ਸੋਹਣੇ ਤੇ ਅਨੋਖੇ ਨਾਮ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ " ਰੰਗੀਲੀ, ਮੋਰਨੀ, ਹੀਰ, ਤਾਰੋ, ਲਾਡੋ, ਲਾਡੋ, ਗੰਗਾ
ਆਦਿਕ ਨਾਮ ਹਨ ਤੇ ਇਸੇ ਇਕ ਘੋੜੀ ਵੀ ਵੇਖੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਰੰਗ ਸਫੈਦ ਬਗਲਾ ਹੈ ਕੁਝ ਉਤਨੇ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾ
ਰੱਖੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਵਾੜ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਪਰਤ ਆਸੀਲ ਹੈ।। ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਵਾਪਸ ਆਏ ਹਾਂ।। (ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ-
ਸੋਦਰ ਸਵੇਰੇ ਕੀਰਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 9 ਵਜੇ ਤੀਕ ਸੀਧ-ਨਿਵਾਸ ਜੀ ਸਮੀਰਚੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ
ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਕਈਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਿਤੀ ਮਾਇਆ ਵਾਪਸ ਮੰਗੀ ਹੈ।।
ਦੋ ਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਆਪ ਜੀ ਚੰਦਰ ਨਿਵਾਸੀ ਦੇ ਹ ਸਰੀਰ ਪੰਚਨ ਹਮਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚ ਮੌਜ ਕਰਦੇ ਸੰਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾਸ
ਹੋਏ ਸਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਹਾਂ 1. ਸੰਤ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ 2. ਸੁਖਮਨ ਸਿੰਘ 3. ਚਮਨ ਸਿੰਘ ਗਹਿਰ 4. ਗਿਆਨੀ ਕੀਰਤ ਸਿੰਘ
5. ਚਮਨ ਸਿੰਘ ਸਰਦੇਵ 6. ਸਾਦੂਲ ਸਿੰਘ ਤੇ 7. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ।। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਟਿੰਬੇ ਤੇ ਖੂਹ ਤੇ
ਹੈ ਸੰਤ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾਸ ਸੰਤ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਬਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫਕੀਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਤੇ
ਸੰਤ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਡੇਰੇ ਜਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਤਕਲੀਫ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ ਹਨ (ਵਿ
ਦੋ ਮਾਸ ਤੋਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ) ਵਾਪਸ ਸੰਤ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ ਆਏ ਤਾਂ ਏਥੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ
ਤੇ ਵਾਪਸ ਜੀਵਨ-ਨਗਰ ਡੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ (ਵੱਡੇ ਬਾਬਾ ਜੀ) (ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਜੀ) ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਲਹੌਰ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਹੁਣ ਬਿਲਕੁਲ
ਠੀਕ ਹੈ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਘੰਟਾ ਬੈਠ ਕੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀਆਂ
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀਆਂ।। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ।।।

4-4-1951:- ਅੱਜ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ 5 ਵਜੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਨਿਜੀ ਕਾਰ ਤੇ ਫੈਜ਼ਲਾਬਾਦ ਦੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ
ਹਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਏਥੇ ਹੀ ਹਾਂ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਜਥੇ ਦੀ ਆਸਾ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ
ਗਿਆ। ਫਸਲ ਦਾ ਚਿਤਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਭੀੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ।। 10 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵੱਡੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ
ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ ਗਏ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸੇ ਵੇਲੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਫਿਟ (F.I.T) ਕੀਤਾ
ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਰੀ ਸਰੀਰਾਂ ਨੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਡਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ,
ਸੁਖਮਨ ਸਿੰਘ, ਚਮਨ ਸਿੰਘ ਗਹਿਰ, ਚਮਨ ਸਿੰਘ ਸਰਦੇਵ।। ਮੈਂ ਤ੍ਰਿਖੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਸੰਤ ਫਕੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾ ਗਿਆ

DATE

9-4-1951 ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ: ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟੋਲੀ ਆਸਾ ਵਾਲੇ ਵਿਚੋਂ ਸੀ ਤੇ ਉਸੇ ਸਟੇਜ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਦੀਵਾਨ ਹੀ ਉਸੇ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ: ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਹਨ ਇਹ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਭੂਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜਾ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ (1) ਦੇਖੋ ਭਈਆ ਕਮਲੀ ਦੁਨਿਆਈ (2) "ਤੇਗਰੀਤ ਜਾਂਦੇ ਨਾ ਗੀ" ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਰਸ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਕੀਰਤਨ ਵਿਆਹ ਜੋ ਸਹਿਤ ਵੱਡੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਗੱਡੀ ਗਈ ਗਤ ੧੬ ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਹਨ॥

12-4-1951 :- ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮ ਸਭਾ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਸੀਂ ਦੇਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਸਹੀਰ ਵੇਲੇ 11-4-1951 ਦੇ ਆਏ ਹੋਏ ਹਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਏਥੇ ਹੀ ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂ ਬਾਜਵਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਲਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਏਹ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਹੈ:- "ਮਹਿਮਾ ਸਾਧੂ ਸੰਗਤੀ ਗੁਰੂ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ" ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਆਇਆ ਉਪਰੰਤ ਉਸਤੋਂ ਬਾਦ ਇਕ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਗੀਤ ਗਾਇਨ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅੰਤ ਬਾਦ ਇਕ ਪੰਥ ਵਿਚ ਭੋਗ ਹੋਇਆ॥

13-4-1951 :- ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਬੜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਜੀ ਆਪ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਏਹਨਾਂ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਨੰਦ ਆਇਆ 1. "ਕੀਨੀ ਦਇਆ ਗੋਪਾਲ ਗੁਸਾਈਂ ਜੀ" 2. "ਹਰਿ ਨ ਮਿਲੈ ਜਗ ਜੀਵਨ ਗੁਸਾਈਂ" ਜਗ੍ਹਾ ਥੋੜੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਬਾਹਰ ਬੈਠਕੇ ਹੀ ਇਹ ਰਸ ਮਾਣਿਆ ਹੈ॥

ਦੋਪਹਿਰ ਵੇਲੇ :- ਸੰਤ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਤੇ ਪਿਆਰੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਕੇ ਕਰਦੇ ਹੈ ਸੀਰਤ ਬਾਰ ਜਗ੍ਹਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੀ ਇਹ ਦੀਵਾਨ ਛੋਟੇ ਪੱਟਾ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਸਜਾਕੇ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ "ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਧਨ ਕੀਤਾ ਆਪਣ ਬਾਪੈ" ਤੇ ਇਸਤੋਂ ਬਾਦ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਲਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ॥ ਸ਼ਬਦ ਏਹ ਸੀ "ਸੋਭਾ ਗਨ ਬੋਲਿਆ ਦਇਆਲ ਸੇਤੀ ਸੋਗੀ ਸਾਥੀ" ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਉਪਰੰਤ ਇਕ ਪੱਟਾ ਨਾਮ. ਸਿਮਰਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਭੋਗ ਪਿਆ ਹੈ॥

14-4-1951 :- ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਗੋਪਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਲਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸਤੋਂ ਬਾਦ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ॥ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੋਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਤੇ ਬਾਦ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਹਾਂ॥

15-4-1951 :- ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਜੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸੰਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਾਰੇ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ॥ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵਰਨਨ ਕੀਤਾ ਸਤਨਾਮ 1 (ਪਹਿਲ ਵਾਹੂ) ਤੇ ਸਤਨਾਮ 2 (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਹੈ॥ ਗਉੜੀ ਰਾਗ ਵਿਚੋਂ ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਤੇ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ॥ "ਵਾਹੂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ" ਸਤਨਾਮ ਸੇਵਾ ਬਾਦ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ:- ਨਾਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਏ "ਸਤਨਾਮ ਸਤ ਪਾਈ ਹੋਇ ਸਹਾਇ" ਤੋਂ ਬਾਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਹੈ॥"

DATE

ਤੇ ਡੇਰੇ ਚੌਕਿਆਂ ਸੰਤ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨਾਲ [illegible] ਤੇ ਵਾਪਸ ਡੇਰੇ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ-ਨਗਰ ਆਏ ਸਾਂ।।
ਰਾਤ ਦੀਵਾਨ [illegible] ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੱਡੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆਇਆ।
ਜੋ ਉੱਥੇ ਦੋਵੇਂ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਚੰਦਰ ਗਾਂਮ, ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਦੋ ਹੋਰ ਸਿੱਖ, ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਤੇ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੱਡੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੇ ਛੋਟੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ [illegible] ਕੀਤਾ
ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਤੇ [illegible] ਦੇ ਨਾਲ (1) ਗੋਬਿੰਦ ਚਰਨ [illegible] ਰਾਗ [illegible] (2) ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸਿਖ
ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰੇ (3) ਸਾਧ ਮਿਲੀਤ ਭਈ [illegible] ਇਤਿਆਦਿ"। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਸ਼ਬਦ
ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸੁਹਣਾ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਰਦੇ [illegible] ਰਿਹਾ।

5-4-1951 :- ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਛੋਟੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿੱਤੀ "ਜੀਵਨ-ਨਗਰ ਦੀ ਉਪਮਾ"
[illegible] ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸਾਡਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ '[illegible]' [illegible]
ਦੇ [illegible] ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਪ ਤੇ [illegible] ਪਹਿਲੇ ਵਾਂਗ [illegible] ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ
ਸਿੰਘ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਤੇ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ [illegible] ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਠੀ [illegible] ਪਹੁੰਚੇ
ਸਾਂ ਤੇ [illegible] ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ [illegible] ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ
"ਪਰਮਾਤਮਾ ਭਜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ" ਮੈਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਬਚਨ
ਸੁਣਾਏ ਹਨ ਤੇ ਬੜਾ [illegible] ਸਮਾਂ ਬਿਤੀਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ [illegible] ਸਾਡੇ ਵੱਡੇ [illegible] ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ
ਪਰਮਾਤਮਾ [illegible] ਆਪ [illegible] ਦਾ [illegible] ਸੀ।

6-4-1951 :- [illegible] ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ [illegible]
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ [illegible] ਪਾਠ ਵੀ [illegible] ਉਪਰੰਤ
ਪਾਠ [illegible] ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ [illegible] ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਇਆ [illegible] ਬਚਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ "[illegible] ਪਰਸ਼ਾਦ [illegible]
ਪਰ [illegible] ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ [illegible] ਜਾਂਦੇ ਹਨ [illegible] ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ.
ਬਚਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ [illegible] ਵਿਚ [illegible] ਸੀ
ਤੇ ਫੇਰ ਪਰਦੇਸ ਗਏ, ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ [illegible] ਹੋਇਆ ਤਾਂ [illegible] ਨੇ [illegible]
[illegible] ਦੀ ਕੀਤੀ, [illegible] ਵੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ [illegible] ਤੇ ਪਰਤੀਤ
ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਤੇ [illegible] ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੇ [illegible] ਨਿਤ-ਨੇਮ [illegible] ਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਫਲ
ਲੱਗਾ ਹੈ।" [illegible] ਬਚਨ ਕਰਦਿਆਂ [illegible] "ਕਿ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੈ, [illegible] ਲੱਗ"।
[illegible] ਸੰਤ [illegible] ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ [illegible] "[illegible]
[illegible] ਫੇਰ [illegible] ਆਵੇਗੀ।" [illegible] ਵੀ ਬਹੁਤ ਬਚਨ ਹੋਏ"
[illegible] ਹੈ ਤੇ [illegible] RACE-COURSE ਤੇ [illegible] ਗਏ ਸਾਂ।
[illegible] ਘੋੜਾ [illegible] ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਦਾ Rs.500/- ਦਾ
ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ [illegible] ਆਕੇ ਨਿਤ-ਨੇਮ ਕਰਕੇ [illegible] ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ [illegible] ਸਾਂ।।

DATE

18-4-1951:- ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ
ਰੌਣਕ ਭਾਰੇ ਸਜਿਆ ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਖੇ ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਾਰੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਦੀਵਾਨ ਪੰਡਾਲ ਵੀ ਬੜੀ
ਸਜਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ੁਭ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤੇ ਹਨ (1) "ਮਾਇਆ ਧਾਰਿਆਂ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ
ਰੱਖੀ (2) ਅਜਿਹਾ ਜੋ ਸਮੇਂ ਬਾਬਤ ਦੱਸਿਆ (3) ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਬਾਰੇ ਤੇ ਉਤੇ ਬਾਣੀ ਸਿੱਖ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ"
ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਇਕ ਪੀੜਾ ਸੁਣਕੇ ਸਾਨ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਤੇ ਕਿਹਾ"
19-4-1951:- ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ੍ਰੀ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜੋੜਿਆਂ
ਦੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਏ ਹਨ ਇਕ ਦਾੜ੍ਹੀ ਪਾੜ੍ਹੇ ਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੇ ਰਾਜ ਨੇ ਦੰਡ ਕਰਕੇ 50 ਰੁਪਏ ਤਨਖਾਹ ਲੱਗੀ ਤੇ
ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਪੰਜ ਕੇ ਕ
ਦਾ ਪਾਸ ਸਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ॥
25-4-1951 ਤੋਂ 28-4-1951 ਤੀਕ:- ਅੱਜ ਰਾਤੀਂ ਦਿੱਲੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ 9 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਵਾਨਾ ਹੋਕੇ
ਰਾਤੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਹਾਂ ਤੇ 26-4 ਪਾਹਿਨ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਹੀ ਬਿਤੀਤ ਹੋਏ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਹ ਸਜੀਰ ਹਾਂ :—
1. ਰਿਜ਼ਕ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ 2. ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ 3. ਸਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ 4. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ 5. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ
6. ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ 7. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਤਾਰੇਵਾਲ 8. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੋਇਲਜ਼ਾ ਤੇ 9. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸਜੀਲਾ ਹੈ"
27 ਅਪ੍ਰੈਲ ਸਵੇਰੇ ਵੱਲ ਕਰੀਬ ਪਹੁੰਚੇ ਰਾਤੀਂ AIR-PORT ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ
ਹਾਂ ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਉਡਾਨ ਵਿਚ ਰਹੀ ਹੈ, ਲਗਕੇ ਪੀਕਿੰਗ ਸਵੇਰੀ ਜੋੜ ਤੋਂ ਸੁਬ੍ਹਾ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ
ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ ਜਾਵਣਾ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ॥

← ਸਮਾਪਤ →